

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ RESMİ TARİH YAZIMI VE KİMLİK İNŞASI

Early Republic Period Official History Writing and Identity Construction

Onur ÇELİK*

Öz

Ulus devletlerin varlıklarını göstermeleriyle birlikte geleneksel devlet yönetimlerinde ve toplumsal yapıda köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Ulus devletlerin bu dönüşümde temel sorunsal ise kurucu ideolojik yaklaşıma uygun ulusal kimlik inşasını gerçekleştirme olmuştur. Türkiye’de kuruluşundan itibaren devletin ve toplumun ulus devlet modeline uygun dönüşümünü gerçekleştirme çabası içerisine girmiştir. Böylelikle hakim ideolojiye uygun ulusal kimlik inşa edilmeye çalışılmış ve inşa için tüm araçlar kullanılmıştır. Ulusal kimlik inşasında en önemli argümanlardan biri ise tarihselciliktir. Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren ulusal kimlik inşası için gerekli çalışmalar yapılmaya başlanmış ve bu bağlamda resmi tarih yazımına önem verilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Resmi tarih yazımı ulusal kimlik inşasına yönelik oluşturulmaya çalışılarak tarihsel süreç içerisinde olmuş olanla değil daha çok olması gerekeni sunmuştur. Bu çalışma kapsamında, Erken Cumhuriyet Dönemi’nde resmi tarih yazımının ulusal kimlik inşasındaki rolü incelenmiş, kavramsal açıklamalar yapılmış ve zaman içinde tarih yazımının resmi tarih yazımına dönüşümü ele alınmıştır. Ulusal kimlik inşasında resmi tarih yazımının etkilerini ortaya koyabilmek için alan yazın taraması yapılarak mevcut literatür ve teoriler ele alınarak değerlendirme yapılmıştır. Bu dönemde resmi tarih yazımının, kurucu

ABSTRACT

With the emergence of nation-states, profound changes have occurred in traditional state governance and social structures. The main issue for nation-states in this transformation has been to construct a national identity that aligns with the founding ideological approach. Since its establishment, Turkey has been engaged in an effort to transform both the state and society in accordance with the nation-state model. In this way, an attempt has been made to build a national identity in line with the dominant ideology, using all available tools for this construction. One of the most important arguments in the construction of national identity is historicism. Since the establishment of the Republic, efforts to construct a national identity have been initiated, and it has been recognized that official history writing must be emphasized in this context. Official history writing has been aimed at contributing to the construction of national identity by presenting not what has happened historically, but what should have happened. In this study, the role of official history writing in the construction of national identity during the Early Republican Period has been examined, with conceptual clarifications made and the transformation of historical writing into official history writing over time discussed. To reveal the effects of official history writing on national identity construction, a literature review has been conducted and current literature and

* Dr. Öğretim Üyesi, Ardahan Üniversitesi, Çıldır Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü, onurcelik@ardahan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0113-5367.

ideolojiye uygun bir şekilde oluşturulmaya çalışıldığı ve hedeflenen ideal vatandaş profilinin inşa edilmesine yönelik rol üstlendiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ulus, Ulusal Kimlik, Resmi Tarih, Resmi Tarih Yazımı, Erken Cumhuriyet Dönemi.

theories have been evaluated. It can be said that during this period, official history writing was shaped to align with the founding ideology and played a role in constructing the ideal citizen profile targeted by the state..

Keywords: Nation, National Identity, Official History, Official Historiography, Early Republic Period.

1. GİRİŞ

Resmi tarih yazımı çok eskiden beri var olsa da modern ulus devletlerin doğuşuyla birlikte ideolojik aktarım içinde önemli bir yer teşkil etmeye başlamıştır. Modern devletlerin en temel özelliği ise halkı bir arada tutabilmek için ortak bir vatan bilinci yaratmaları gerekliliğidir. Vatan içinde yer alacak yurttaşların ortak bir ideoloji ve kültürel boyuta sahip olabilmeleri için kamusal eğitim içerisinde verilecek olan ortak geçmişe ait milli bir tarihe/geçmişe ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan tarih yazımı ve bu tarihi yazma sorunsalına yönelik çeşitli uygulamalar söz konusudur. Türkiye’de de resmi tarih yazımıyla ilgili hakim olan görüşün dönem dönem değişikliğe uğradığı görülmektedir. Bu değişikliklerin temel nedeni ise her dönemde farklılaşan ihtiyaçlara ve karşılaşılan sorunlara yönelik çözümlerin geliştirilmesinden doğmaktadır. Tarih yazımı bu çerçevede değerlendirildiğinde aslında geçmişte olanları değil, geçmişte olması gerekeni sunmaktadır. Diğer bir deyişle, tarihin yeniden üretilmesi geçmişle değil şimdi ile ilgili bir konudur.

Türkiye’nin ilk dönemlerine bakıldığında tarih yazımı içsel olduğu kadar dış etkenlerin de etkisinde kalmıştır. Özellikle batının dayatmış olduğu ırksal üstünlük söylemine karşılık Türk Tarih Tezi geliştirilmiştir. Irksal zayıflığın milleti biçimlendirmede sorun yaşatacağı gibi geçmişin yüceliğini de sekteye uğratmasına fırsat verecektir. Modern dünyada devletlerin var olmasının temel faktörünün ulus inşasında geçiyor olması resmi tarih yazımının temel amacını açıkça ortaya koymaktadır. Ulus inşasının temelini sağlam olabilmesi için uluslar tarihlerini ilk dönem tanımlamalarına kadar götürme gayreti içindedir. Antik çağlara kadar götürülmesinin temel nedeni ise geçmiş ne kadar eski olursa millet üzerinde tarihin o kadar gurur verici etkisi olacaktır. Ana iskelet odur ve daha sonraki elde edilen kazanımlar ise dolgu görevi görmektedir. Bu yüzden her devlet milletini yaratırken mitolojilerden bahsetmektedir. Mitolojiyle başlayan resmi tarih kesintiye uğramadan, sistematikleştirilerek günümüze gelinceye kadar süreklilik göstermektedir. Bu sürekliliğin içerisinde ise devamlı takdir edilen, itibarlı, kahramanlıklarla dolu bir geçmişe vurgu yapılır. Tarih boyunca var olan zayıflıklardan pek fazla söz edilmemiş, gösterilen zayıflıklar ise genellikle devletin değil, yöneticilerin zayıflığı olmuştur.

Fransız Devrimi ile etkili olan milliyetçilik akımları, tüm dünyayı etkisi altına alarak çok uluslu devletlerin yerini ulus devletlere bırakmasına neden olmuştur. Ulus devletlerin oluşumu farklılıklar gösterse de, özellikle Batı Avrupa'da bu süreç, planlanmamış bir gelişim olarak görülmektedir. Batı Avrupa, ulus devletlerin oluşumunu, geçmişte var olan milletlerin doğal bir devamı olarak tanımlarken, Batı Avrupa dışındaki milletlerin oluşumunun daha çok milliyetçi akımlar sonucunda şekillendiği görüşü savunulmaktadır. Bu dönemde, millet kavramı genellikle ırk kavramı ile özdeş kullanılmıştır. Batı Avrupa, bu görüşü savunurken, yeni oluşan ya da oluşmakta olan ulus devletlerde, kendilerini üstün ırk kategorisine koyabilmek için ırk ayrımına gitmiştir. Türkiye'de ise, içteki kimlik sorununu çözmeye ve dışarıda üstün ırk ayrımının yaşandığı bir dönemde, resmi tarih yazımı bu sorunların çözümü için bir araç olarak kullanılmıştır.

Bu çalışma Türkiye'de Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde resmi tarih yazımının nasıl oluşturulduğunu ve sorunlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında resmi tarih yazımı ve ulusal kimliğe yönelik literatür taraması yapılacak ve dönemin özellikleri göz önünde bulundurularak bir değerlendirme gerçekleştirilecektir.

2. CUMHURİYET ÖNCESİ OSMANLI VE TARİH YAZIMI

19. yüzyıl öncesinde tarih daha çok sözlü aktarımla yapılmaktaydı. Bu sözlü aktarım içerisinde efsaneler, menkıbeler ya da masalların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Sözlü aktarım dışında ise yöneticiler tarafından uzmanlara yazdırılan tarihte bulunmaktadır (Demircioğlu, 2012, s.115). Yöneticiler tarafından ücret karşılığında yazdırılan vakayinamelerde daha çok padişaha övgüler yer almaktaydı. 19. yüzyılla birlikte bu tarih anlayışı yerini ulusların tarihteki övgülerine yerini bırakmıştır. Bu anlayış, Alman ekolünde kendini göstererek Klasik Historisizm (Klasik Tarihselcilik) olarak bilinen anlayışın kurucusu olarak Leopold von Ranke kabul edilmektedir. Ranke'nin geliştirmiş olduğu tarih yazımı diplomatik olmakla birlikte krallıkları tarafından yazılan tarihin tek doğru tarih olduğundan yola çıkmaktadır (Beratlı, 2006, s.4). Üyesi olunan krallık ya da devlet tarafından verilen tarihsel bilgilerin doğru olarak kabul edilmesine yol açan bu yaklaşım, farklı devletlerin ortaya koymuş olduğu tarihsel doğruluklarla karşılaşan bireyde içsel çatışmalara ve bilgi karmaşasına sebep verebilir. Her ülke kendi oluşturduğu tarihsel gerçekliğin, doğru olduğunu iddia ederken yurttaşlarının da bu doğrulukla hareket etmesini beklemektedir.

Ulus devletler, ulusun varlığını ve kaynaklarını ancak geçmişle bağlantı kurarak gerçekleştirebilirlerdi. Bu noktadan hareketle, tarih yazımı ulus devletlerde bir zorunluluk olarak görülmüştür. Bu zorunluluk çerçevesinde, uluslar kendi ulusal tarihlerini yazmışlardır. (Akman, 2011, s.82). Ulus devletlerin varlıkları ve ulusal kimlik inşası arttıkça tarih yazımına daha fazla önem gösterilmeye başlanmıştır. 19. yüzyılda tarihin bilim olarak ele alınması, tarih derslerinin okullarda yayılması ve diğer bilimlere de içinde barındıracak bir görev üstlenmesi, kültürel ve merkezileşme politikalarına destek sunmuştur (Ersanlı, 2006, s.23). Böylelikle standartlaşan eğitim kurumlarında amaçlanan tarih bilinci ile donatılmış toplum inşa edilmeye başlanmıştır.

Osmanlı dönemi tarih yazımı anlayışında Tanzimat'a kadar olan kısımda daha çok dini ve ümmetçi bakış açısının hakim olduğu görülmektedir. Bu yazım şekli İslam tarih yazım anlayışının özelliklerini yansıtmaktaydı (Demircioğlu, 2012, s.115). Egemenliğini dini unsurlarla meşrulaştıran Osmanlı, yönetim biçimine uygun millet sistemi ile varlığını sürdürürken, dünyevi ve uhrevi işleri ayırmamıştır. Bu durum, diğer tüm alanlarda olduğu gibi tarih yazım anlayışında da etkili olmuştur.

Klasik devlet anlayışı, Tanzimat'la birlikte modern milli kimliğe geçiş kararı alınmasıyla dönüşmeye başlamıştır. Değişen devlet anlayışıyla farklılıklar homojen bir yapıya dönüştürülmeye çalışılmış olup sultana siyasi sadakat ve vatana bağlılık fikri uygulanan politikanın temelini oluşturmaktaydı (Durgun, 2014, s.62). Burada millet devlet tarafından fiilen yaratılmaya çalışılmış, vergilendirme, askerlik ve ülke sınırları içinde kalan nüfusu kimlik ve sivil bağlılık içerisinde tutarak devletin devamlılığı sağlanmak istenmiştir. Vatandaşlık haklarında oluşan değişiklik, merkezin uzağında yer alan kısımlarını bağlayan alt yapının inşası ve sınırların içerisinde oluşturulacak iletişim ağıyla birlikte milli topluluk imgeleri oluşturulmak hedeflenmiştir (Smith, 2017, s.99). Modern devletlerin getirmiş olduğu temel özellik sınırların belirginleşmesidir. Modern öncesi devletlerde sınırların belirgin olmayışı yeni devlet modeliyle değişime uğramıştır. Sınırları netleşen devletler sahip oldukları topraklar üzerinde egemenlik hakkını kullanırken, sınırlar içerisinde kalan toprakları vatan ve üzerinde yaşayan insanları vatandaş olarak tanımlamışlardır. Vatandaş olabilmenin koşulu değişiklik göstermekle birlikte kan bağı ve sahip olunan topraklar içerisinde doğmak genel kabul gören şart olmuştur. Ancak modern devlet anlayışının temel sorunsalı vatandaşlarını kendine bağlı kılmak ve istenilen profilde birey ve toplum inşa etmek olmuştur.

Osmanlılık üzerine inşa edilmek istenen yeni kimlik, etnik kimliğin, cemaatin din kimliğinden daha ağır basmasına sebep olmuş bunun neticesinde dil, din, soy,

tarih vb. hususlar oluşturulan milli kimliğin unsurları arasında yer almıştır. Bu duruma ilk tepki Balkan ülkelerinde ortaya çıkmış ve milliyetlerinin bilincine varan Balkan ülkeleri ayaklanmaya başlamışlardır. Ancak burada ayaklanmalar milliyetçilikten kaynaklanmış gibi görünse de Hristiyan halkların dini söylem ile ayaklandığı görülmektedir. Etnik özelliklerin ağır basmaya başladığı bir dönemde Balkanlardaki ayaklanmaların dini ağırlıklı olması, gayrimüslimler arasında dinin millileşerek güç kazandığını göstermektedir. İsyanların temel amacı ise dini-etnik homojen bir ulus yaratmaktır. Bu ayaklanmalar sonucunda çıkan çatışmalardan Müslüman toplumları etkilenmiş ve kimliklerine aktif olarak sarılmışlardır. Müslüman toplulukları içinde ise artan milliyetçilik düşünceleri yayılmış ve Osmanlılık fikri bu düşüncelere karşı koymada yeterince başarılı olamamıştır (Durgun, 2014, s.65-66). Yaşanan ayrışmaların genel özelliğinin ötekileştirme olduğu görülmektedir. Yapılan ötekileştirmeler Osmanlı'da ilk olarak dini ayrışmaların yaşanmasına sebebiyet vermiş, daha sonra ise etnik dönüşüme uğramıştır. Ortaya çıkan ayrışmalar neticesinde uluslar kendi üyelerini bir arada tutacak değerleri öne çıkarmıştır. Bu değerler aynı zamanda diğer ulusları ötekileştirecek işlev görmüştür.

3. ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ RESMİ TARİH YAZIMI

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923 yılında kurulmasından, 1950 yılına kadar olan süreç Erken Cumhuriyet olarak adlandırılmaktadır. İmparatorluktan milli devlete geçiş dönemi de olan bu süreçte tarih yazımının ve tarih biliminin önemi artmıştır. İmparatorlukların ve farklı kimliklerin bir arada yaşadığı devletlerin yerini ulus devletlerin almasıyla kimlik inşasında tarihsel temellendirme içerisinde kimlik kazanımı, ulus devletler tarafından gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasının ardından, Türkiye'nin ulus devletleşmesi ile resmi tarih yazımı aynı süreçte gerçekleşmiştir. "Türk Tarih Tezinin" bu süreç içerisinde oluşturulması ve ulus devletin dayanak noktası olarak ele alınması tarih ilminin önemini göstermektedir (Ersanlı, 2006, s.47). Tekeli'nin de belirttiği gibi; "resmî tarihler tarihsel gerçeği yansıtmaları bile, kendileri bir gerçek haline gelmiştir. Dünya modern yaşama geçerken ulus devletlerin doğuşu sırasın da toplumların geleneksel ve yerel bağlarının çözülüp onun yerine soyut ulusal bağlılıkların oluşturulması ve ulusal kimliklerin yaratılmasında tarih araç olarak kullanılmıştır" (Tekeli, 2007, s.35-36). Tarihe yüklenen bu görev ulus devletlerin ana iskeletini oluşturarak ulusal bilincin oluşmasını sağlamaktadır. Uluslar farklı anlamsal içeriklerle donatılmış olsalar da ulusal kimlik inşasında kullanılan araçlar bakımından benzerlik göstermektedirler. Ulus devletlerin sahip olmaları gereken bayrak, ulusal

marş, vatan, kadim bir tarih gibi sembol ve değerler bu benzerliklerin en somut örnekleridir.

Hobsbawn'a göre belli bir büyüklükte olan bir halkın, millet olabilmesi için üç kriter bulunmaktadır. Bunlardan ilki, milletle devlet arasındaki tarihsel bağıdır. Modern dünyada milletle devletin özdeşleşmesi ve bunun biricik halktan meydana gelmesi beklenmekteydi. Osmanlı'da hanedan ailesinin Türk olması son dönemlerinde devletin bir Türk devleti olarak dışardan tanımlanmasına yol açmıştır. İkinci kriter ise milli edebi ve idari anadile sahip elit kesimin var olmasıdır. Bunun en iyi örneklerinden biri İtalya'da birliğin sağlandığı sürede İtalyanca konuşanların sayısının yüzde 2.5 civarlarında olmasıdır. Ancak bu azınlık milli dili bilen elit kesimi oluşturmaktaydı. Milli dil ile milli kimliğin arasındaki bağ elit kesimin motiflerinde belirmiştir. Üçüncü kriter, fetih yeteneğidir. Bir halkın fetih yeteneğiyle kolektif bilinçle hareket etmesi için emperyalist halk olmalıdır (Hobsbawn, 2017, s.58-59). Halkın millete/ulusa dönüşümünün en önemli kuralı olarak tarihsel bağ öne çıkarılmış olup, milletin yaratılmasında kullanılmıştır. Ulus devletlerde tarihsel bağ elit kesim tarafından kurulurken, tarihsel gerçekliklerden daha çok ulusal kimliğin inşasına yönelik tarih oluşturulmaya özen gösterilmektedir. Dolayısıyla tarihsel gerçekliklerden uzaklaşabilmekte ve yeni/yapay bir tarihsel gerçeklik oluşturularak kimlik inşası gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

Osmanlı'nın son dönemlerinde İttihad-ı İslam kimlik politikasının, gayrimüslim ve Müslüman halkların kopmasıyla birlikte önemini yitirmiş ve geriye kalan halkların Türkçülük çatısı altında toplanması için Türk kimliği hakim politika olmuştur. Türklük düşüncesinin şekillenmesinde ise entelijensiya önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Entelejinsiya ile Türk kimliği Osmanlı'nın dışına taşmış ve Osmanlı toprakları dışındaki Türkleri de kapsayacak bir anlayışla kurgulanmıştır. Entelijensiya temellendirmesinde oluşan Pan-Türkist düşüncenin yanında Anadolu'yu Türk vatanı olarak gören ve Anadolu'yla sınırlandırılan Türk milliyetçiliği de yer almıştır. Bu bağlamda farklı düşünceleri içinde barındıran Türk milliyetçiliği anlayışı Avrupa'nın etkisiyle tarih yazımında keşif ve inşası hamlesiyle bir geçmiş yaratma yoluna gitmiştir. Kaybettiği topraklardan dolayı gittikçe homojenleşen Osmanlı toplumu, Türk ve Müslüman kimliklerinin çoğunlukta olduğu Anadolu'da devletin temelini Türkler olduğu fikrini yaymaya çalışmışlardır. Tarih yazımı burada önemli rol oynamış ve halkın bu düşünceleri benimsemesi ve kabullenmesi için araç olmuştur. Bu ruh Kuvay-ı Milliye'ye intikal ederek Cumhuriyet dönemine Osmanlı'dan önemli bir miras olarak geçmiştir (Durgun, 2014, s.183-184). Cumhuriyet'in getirmiş olduğu yeni bir tarih yazım anlayışı ile yeni bir gelenek inşası edilme süreci, tarihsel izlerle temellendirilmiştir (Erdoğan ve Akın,

2023, s.440). Ulus inşasını bir bütünlük içerisinde gerçekleştirmek, ulusal kırılmalıkları minimuma indirecek ve ulusun devamlılığını sağlayacaktır. Bunun için ise geçmişten gelen birlikte yaşanmışlık ve ortak kader inancı politik kodlarla, tarihsel bütünlük içerisinde işlenmektedir.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde asıl gayret milliyetçi davranışların halka kazandırılmasına yönelik çalışmalarda görülmektedir. Bunun için itaat eden bir toplum oluşturulmak istenmiş ve bunun eğitim yoluyla oluşturulmaya çalışılan yurttaş profiliyle sağlanması düşünülmüştür. Eğitim- öğretim yoluyla yaratılmaya çalışılan milliyetçi yurttaşlık vasıtasıyla modern seküler toplumsal hafıza oluşturmaya özen gösterilmiştir. Burada yöntem olarak ise tarihsel manipülasyondan faydalanılmış olup Türk kimliğine yönelik tarih yeniden yazılarak Osmanlı öncesi ve İslam öncesi Türk devlet ve kültürü ön plana çıkarılmıştır (Akman, 2011, s.83-84). Bu doğrultuda oluşturulan tarih ders kitapları İslam öncesi Türk tarihiyle, İslami dönem içerisinde ise Osmanlı öncesi Türk tarihiyle oluşturulmuştur (Çapa, 2002, s.45). Ulus devletin doğasına uygun gerçekleştirilen İslam öncesi tarihe dayalı tanımlama ve tarihin kimlikli inşası ile milliyetçi bakış açısı yaratılmıştır. Bu anlayışla yurttaş kendini tanımlarken ulusal aidiyetin sınırlarında kalacak, dini öğeleri daha arka plana itecektir.

Osmanlıda II. Mahmut döneminde başlayan yenilikçi hareketler ve devam eden süreçte Tanzimat'la birlikte merkezileşme ve Batılılaşma temel amaç olarak görülmüştür. Devletin ve toplumun dönüşümü Batılılaşmanın getirmiş olduğu değerlerle dizayn edilmeye çalışılmıştır. Benimsenen yeni yaklaşımda toplum mühendisliğine soyunan Osmanlı aydınları arasında, pragmatist özellikler taşıyan Pozitivizm akımı benimsenmiştir. Böylelikle bir grup aydın tarafından toplum dizayn edilip istenilen başarı elde edilecektir (Özkan, 2014, s.924). Cumhuriyete devredilen bu düşünsel mirasla toplum mühendisliği devam ettirilmiş; "milletini arayan ve inşa eden devlet" perspektifinde hareket edilmiştir (Kılıç, 2012, s.190). Osmanlı aydınları arasında Pozitivizm yaygınlık kazanarak dini-dünyevi ayırım bilimsel nitelik kazanmıştır. Osmanlı'nın son döneminde hakim olan pozitivist yaklaşım tarihin yorumlanmasına ve yazılmasına da yansımış, dini tarihsel anlatım terkedilmeye başlanmıştır. Cumhuriyet'le birlikte ise dini tarihsel anlatım tamamen terkedilerek ulusal tarih yazımı ve anlatımı benimsenmiştir.

Cumhuriyet'in kuruluşundan 1930 yılına kadar olan süreçte devletin dönüşümü sağlanmaya çalışılmış, 1930 yılından sonra ise toplumsal dönüşüm gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu mücadele Cumhuriyet'in kurucu ideolojisine uygun ideal vatandaşın inşasına yönelik olmuştur (Temel, 2020, s.409). 1927 yılında Cumhuriyet Halk Fırkası'nın kongresinde Nutuk'un altı günde okunmasının tamamlanma-

sını takip eden süreçte Nutuk resmi tarih yazımının rehberi olmuştur. Toplumsal dönüşümün ideolojisini de kapsayan Nutuk resmi ideolojinin ana unsuru olarak görülmüştür. 1930 yılından itibaren ilkokul, ortaokul ve lise tarih kitaplarında Ortodoks tarih yazıcılığının öngördüğü şekliyle Nutuk ve Atatürk'ün diğer söylemleri resmi tarih yazımının ana karakteristik yapısını oluşturmuştur. Yayın organları tarafından da bu yazımlar yayınlanarak kitlelere ulaştırılmaya çalışılmıştır (Gür ve Evren, 2015, s.142-143). Ulus devletlerle birlikte eğitim de millileştirilerek kolektif kimlik inşasında bir araç haline dönüşmüştür (Kaya, 2014, s.109). Eğitim kurumlarında özellikle çocukların ilk öğrenim dönemlerinde aktarılan bilgileri kolayca almaları önemlidir. Bu durum ders kitaplarının çoğunlukla ulusal bilinci inşa etmek için kullanılmasını açıklamaktadır (Çatalbaş, 2022, s.1009). Eğitim kurumlarındaki müfredatta diğer derslerde de ulusal değerler aktarılırken, tarihe ve tarih öğrenimine ayrı bir önem verilerek ulusal yurttaş bilincine sahip nesiller yetiştirilmek istenmiştir.

Eğitim ve basın aktif olarak kullanılmasıyla öngörülen vatandaş oluşturulmaya çalışılmıştır. Tebaadan ulus devlete uygun vatandaşın dönüşümü sağlanırken “kanun önünde eşitlik”, “özgürlük”, “demokrasi”, “milli hâkimiyet”, “kardeşlik”, “milliyetçilik”, “laiklik”, “cumhuriyetçilik” gibi değerlerle vatandaş donatılmıştır (Temel, 2020, s.427). Bu dönemde yayınlanan dergilerde de Cumhuriyet, Atatürk ve devrimler temaları ağırlıklı olarak işlenip tarih ve kültür bilinci verilerek geçmişle bağ kurulma gayreti görülmektedir (Apaydın ve Özakman, 2019, s.28). Tarih bilinci sadece yazılı değil diğer görsel araçlar kullanılarak da verilmiştir. ‘İnkılap Yolunda’ adlı resim bunun en somut örnekleri arasında yer almaktadır. Resimde yer alan çocuğun elindeki “Türk Dili ve Tarihi” adlı kitap ideal vatandaşı yansıtırken, ayağının Osmanlıca yazılı fermanın üzerinde olması verilmek istenen tarih bilincinin özeti olarak görülebilir (Ergönül, 2017, s.770). Bunun yanı sıra ulusal bayramlar ve sembollerle tarihsel anlatım yoluna da gidilmiştir. Ulusal bayramlar, dini bayramların önüne geçerek devletin resmi kurumları ve organizasyonlarıyla ulusal gösteri haline dönüşmüş ve her yıl tekrarlanarak tarihsel hatırlatma yoluyla ulusal tarihin merasimleri olmuştur. Aynı zamanda dini bayramların yerini alarak, unutturma işlevi de görmüştür. Semboller ise direkt ve dolaylı mesajlar vermekte, sözlü ifadelerden daha etkili olabilmektedirler. Sembollerle toplum kendini özdeşleştirmekte ve sembollerin tarihsel bağı, anlatılardan ya da öğretilerden daha güçlü mesajlar vermektedir.

Atatürk'ün laik ve Batılı milliyetçiliğinin temelini oluşturan anlayış, Anadolu dışı irrendentizmi kırılmış bir Türk milleti idi. Bu nedenle, Osmanlı'yı ve İslam'ı siyasi yapının dışında tutarak milleti, teritoryal bir topluluk olarak yeniden tanım-

lamayı amaçlamıştır. Bunun için milli kimliğin içinde toplumun temellendirilmesi gerekiyordu. Buna paralel olarak, Türk ırkının geçmişten beri var olduğunu vurgulayarak kökenini Orta Asya'ya, Oğuz Han'a dayandırmış, soyunun bozulmadığını ve arılaşmış dilin eskiliğini belirterek etnik mitler, anılar, değerler ve semboller oluşturulmuştur (Smith, 2017, s.165-166). Böylelikle bilimsel dayanaklarla millletin varlığı, hem içerde ulusal bilinç oluşturmada hem de dışarıya karşı kanıtlanmış olacaktır. Bu durum, özellikle dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda, hakim olan milliyetçilik anlayışının, Naziler örneğinde olduğu gibi ulusların ırksal sınıflandırmaya tabi tutulduğu ve bu bakış açısıyla değerlendirildiği bir döneme denk gelmektedir.

Cumhuriyet'in kuruluş dönemindeki yönetici kadrosu çok etnili ve tek dinli bir özelliğe sahiptir. Bu durum aslında mücadelenin etnik değil dini bir mücadele olduğunu göstermekte ve yeni devletin temeli olarak Müslümanlığı vurgulamaktaydı. Kurtuluş mücadelesi dönemi böyle bir anlayış içerisinde geçerken, Milli Mücadelenin kazanılmasıyla birlikte İslami anlayış laik bir düşünce perspektifinde yerini ulus devlete bırakmıştır (Durgun, 2014, 184). Yeni kurulan bu devlette hakim olan iki ilke ise; modernleşme ve milliyetçilik olmuştur. Modernleşme ilkesi ile Batı'nın getirmiş olduğu yaşam tarzı ve düşünsel yapısı belirtilmektedir. Milliyetçilik ilkesini ise Türk halkının kökeni ve dil-tarih birliği oluşturmaktaydı. Batı medeniyetine ulaşmada zaten medeniyet düşüncesi içerisinde yer alan milliyetçilik kriteri aslında araşsal bir görev üstlenmiştir (Yiğit, 1999, s.1039-1046). Modernleşme, Batı merkezli kurumsal ve yapısal yenilikleri getirirken, ideolojik düşünsel değişimleri de beraberinde getirmiştir. Modernleşme ve milliyetçilik, birbirleriyle çatışan düşünsel yapılar olarak görünse de her iki akım da Batı'dan alınarak Batı dışı toplumlar ve devletler tarafından kendi amaçlarına uyarlanarak kullanılmıştır.

Türkiye'deki aydınlar mevcut konjonktürden etkilenerek Türk milleti inşasında sistemleştirmeyi eğitim kurumlarında uygulamaya başlamıştır. Dönemin etkili isimlerinden Ziya Gökalp 16 Mayıs 1923 tarihli "Yeni Gün Gazetesi"nde "Türk Kimdir?" makalesinde Türklük tanımlamasını yaparak kan bağının yanı sıra Türk kültürü ile yetişmenin önemine değinmiştir. Ayrıca Gökalp millet tanımında, "lisanca, dince, ahlakça ve estetik olarak aynı terbiyeyi almış fertlerden oluşan bir zümre" olarak belirtmiştir (Akbulut, 2022, s.159). Ulusal mensubiyet ve tanımlama modern devletler sonrası ortaya çıkmasıyla, kimlerin ulusun üyesi olabileceği ve vatandaş olabileceği ortaya konması gerekmektedir. Bu doğrultuda dönemin ideoloğu olan Gökalp Türk ulusunun üyesi olabilmenin şart ve özelliklerini sıralayarak, Türklük tanımlamasını da yapmıştır.

Gökalp'in belirtmiş olduğu gibi artık toplumu bir arada tutan şeylerin din-den uzaklaşmasıyla birlikte dünyevi alanın doğduğudur. Dünyevi alanda ise tarihin önemine vurgu yapmaktadır. Tarihin vurgusu ulus inşasında ve milleti bir arada tutan baş aktör olması niteliğiyle en önemli unsurdur. Gökalp, sosyolojinin öncüsü olan Emile Durkheim'dan etkilenmişti ve Durkheim'ın Türkiye'deki temsilcisi olarak görülmekteydi. Gökalp'in Durkheim'dan esinlenerek Türkçülüğün hedeflerine uyarladığı dayanışmacılık (tesanütçülük/solidarizm) kavramı ise; Gökalp'in siyasi kimliğinin sağladığı maddi imkanların yanı sıra sentez arayışı ve uzlaşmacı tavrı, farklı düşüncelere sahip yazarların Yeni Mecmuada buluşmalarında etkili olmuştur. İttihat ve Terakki'nin ideologlarından olan Gökalp, İttihat ve Terakki'nin gücünün zayıflamasıyla birlikte eleştirilerin odak noktası olmuştur (Arık, 2015, s.141).

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde yaşanan değişim ve dönüşümler doğrultusunda tarih yazımı da buna paralel bir yön izlemiştir. Ulus devletlerde, ortak bir geçmişin motivasyonu, ulusal hassasiyetleri oluşturarak kendi ulusal tarihlerini inşa etmelerine olanak tanımıştır. Türk Tarih Tezi ile modern, ulusal ve seküler bir toplumsal yapı öngörülmüştür. Tarih Tezi, hem içeriye hem de dışarıya dönük mesajlar vererek yazılmış ve Türk kimliğinin temellendirilmesine tarihsel bir bakış açısı sunmuştur. Atatürk, tarih ders kitaplarının yeniden yazılmasını ve ulusal tarihe göre yeniden şekillendirilmesini planlamıştır. 1931 yılında ise Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti kurulmuş ve kurumsal bir yapıyla tarih yazımı daha kontrollü ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmeye başlanmıştır (Akman, 2011, s.82-85). Kurumsallaşan tarih yazımı daha etkin ve sistematik hal alarak tutarlı bir tarihsel bakış açısı sunmaya başlamıştır.

1930 sonrası resmi tarihi oluşturan Türk Tarih Tezi'nde Medeniyetin ilk çıkış yeri, brakisefal ve beyaz ırkın ilk yurdu Orta Asya olarak görülmüştür. Türklerin ana yurdunun Orta Asya olmasından dolayı Türkler de brakisefal ve beyaz ırk kategorisindedir. Dolayısıyla bu teze göre medeniyetin kurucusu Türkler olmuş ancak kuraklık ve iklimsel nedenlerden ötürü ana yurtlarını terk ederek farklı coğrafyalara göç etmiş, medeniyeti de gittikleri coğrafyalara götürmüşlerdir. Bunlar arasında; Hindistan, Mezopotamya, Mısır ve Anadolu yer almaktadır. Anadolu'da ilk yerli halk olarak kabul edilen Hititler bu iklimsel göçlerle gelen Türkler olarak tanımlanmıştır (Korkmaz, 2023, s.649). Bu tarihsel yazım vatan toprağının kutsiyetini pekiştirerek, Anadolu'yu geçmişten gelen aidiyeti ile Türk vatani yapmaktadır.

Cumhuriyet'in kuruluşundan kısa bir süre sonra antropoloji ve arkeoloji çalışmalarına başlanmış, 1930'lu yıllarda ise tarih çalışmalarının artmasıyla; I. Türk Tarih Kongresi'nde antropoloji, II. Türk Tarih Kongresinde antropolojiyle birlikte arkeolojik çalışmalar kritik bir öneme sahip olmuştur. Böylelikle Anadolu'da yaşamış

olan İlk Çağ uygarlıkları ile tarihsel bağ kurularak Batı tarafından kategorize edilen ırksal sınıflandırmada Türk Milleti'nin sarı ırktan değil beyaz ırk statüsünde olduğu kanıtlanmaya çalışılmıştır (Toprak, 2015, s.150-154). Antropolojik ve arkeolojik çalışmalar aynı zamanda Anadolu toprağı ile tarihsel bağ kurarak, Anadolu'yu vatan toprağına dönüştürme gayreti içerisinde olmuştur. Sahip olunan toprakların tarih ötesinden beri Türk toprağı olduğu vurgulanarak, topraklar üzerinde başka milletlerin hak iddia etmesinin önüne geçilmiş ve ezelden beridir Türk yurdu olduğu belirtilerek tarihsel motiflerle ulusal bağ işlenmiştir.

Türk Tarih Tezinde iç etkenlerin yanı sıra dış etkenlere karşı da bir bilimsel altyapı oluşturulmaya çalışılmıştır. İlk dönemde sosyoloji temelli bir yaklaşım benimsenmiş, ancak sosyolojinin yetersiz kalmasıyla birlikte antropoloji ve arkeoloji alanlarına kayma yaşanmıştır. Antropolojik ve arkeolojik verilerle elde edilen bilgiler ışığında, savunma yerine karşı hamle yapılmış ve asıl medeniyetin kaynağının Türk ırkı olduğu kanıtlanmaya çalışılmıştır. Ancak tarih yazımına bakıldığında, ulus inşasının etnisite temelli oluşturulmasının yanı sıra, hukuki alanda toprağı dayalı bir yurttaşlık profili çizildiği görülmektedir. Birbiriyle çelişen iki milliyetçilik türünün ulus inşasında kullanılması, dış ve iç etkenlerden kaynaklanmaktadır. İçeride bir yurttaşlık bilinci oluşturulabilmesi için toprağı dayalı milliyetçilik merkeze oturtulmalıydı. Çünkü çok milletli bir imparatorluktan arda kalan millet homojen olmamakla birlikte, sadece ırkçı bir söylemle bir arada tutulmak ve eşit yurttaşlık hissini vermek başka sorunlara yol açabilirdi. Çoğu zaman birbirini tamamlar nitelikte kullanılan etnik milliyetçilik ve toprağı dayalı milliyetçilik, Cumhuriyet'in ilk dönemleriyle sınırlı kalmamış, ciddi tartışmalar altında günümüze kadar devam etmiştir.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Tarih Tezi üzerine inşa edilen Güneş Dil Teorisi ile dünya dillerinin kaynağının Türk dili olduğu iddia edilmiştir. Böylece, milliyetçilikle çelişmeyecek şekilde Batıcılık ya da modernleşme girişimlerine meşru bir zemin kazandırılmıştır. Çünkü teoriye göre, Batı medeniyetinin çıkış noktasının Türkler olduğu savunulmaktadır. Güneş Dil Teorisi'nde, 'Batılı olmak' ile 'milli olmak' arasında pragmatist bir yaklaşım bulunmaktadır (Bayraktar, 2012, s.137). Neolitik dönemin medeniyetini kuran Proto-Türklerin, dönemin totemi olan güneşi teorinin adında kullanmalarının nedenini açıklamaktadır. Güneş Dil Teorisi, tarih öncesine dayandırılan dili, Türk kimliğini tarihsel bağlarla İslami düşüncelerden arındırarak, Türk ulusal kimliğini inşa etmek amacıyla kullanmıştır. Türk kimliğinin üst kimlik olarak kurgulanması, farklı kimliklerin ise bu üst kimlik altında Türkleştirilmesi amacını taşımaktadır (Tayanç ve İnce, 2020, s.28, 32). Tek yönlü aktarım ve söylem militarist yaklaşıma sebep olabilmektedir. Farklılıkları yok

sayarak ya da yokmuş gibi hareket etmenin olumsuz milliyetçi sonuçları olabilmektedir (Çatalbaşı, 2022, s.1009). Oluşan ya da oluşacak milliyetçi düşünceler sonucunda bireyler ya da gruplar kendilerini hakim güç karşısında tanımlama yoluna giderek, daha fazla radikalleşebilmektedirler. Karşılaşılabilecek bu olumsuzluk hakim ideolojinin hedeflerine ulaşmasına engel olacağı gibi kutuplaşmaları da arttırabilmektedir. Üst kimlik- alt kimlik sınıflandırması yapılırken etnik değil, daha çok kültürel açıklama yoluna gidilmesine rağmen Türklük kültürel değerleri içerisinde barındırırken her şeyden önce etnik kimliksel bir kavram olduğu unutulmamalıdır.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nin tarih çalışmaları tüm diğer alanlarda olduğu gibi (harf inkılabı, şapka kanunu vd.) içerde ve dışarda meşruluk kazanma ve batıcılık öne çıkmıştır. Bu doğrultuda Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi yapılan çalışmalar olmaktadır. Yapılan bu çalışmalar Pozitivizm, Romantik Tarih Yazımı ve Annales Okulu olmak üzere batılı metodoloji ile temellendirilmiştir (Ateş, 2017, s.30)

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde ulus inşası için yapılan çalışmaların yanında ideal yurttaş tipinin yaratılması yönetim kadrosunun önemle üzerinde durduğu bir diğer husustur. Cumhuriyetin ve devletin devamlılığı ve istikrarı için ideal yurttaşların oluşturulması ulus inşası kadar önemlidir. Oluşturulmak istenen Türk yurttaş profili, sisteme aktif olarak katılan yurttaşlar değil, pasif, onaylayıcı, sorgulamadan itaat eden bireylerdir. Cumhuriyeti sahiplenmiş ve taşıyıcısı, Cumhuriyet değerlerine saygılı ve kanunlara itaat eden bir yurttaş yaratılmak istenmiştir (Caymaz, 2007, s.27). Belirtilen ideal yurttaş profilinin oluşturulmaya çalışılmasında kuşkusuz tarih öğrenimine ve yazımına büyük görevler düşmektedir. Cumhuriyet dönemi tarih yazımına bakıldığında sürekli değinilen; medeniyet kurucu, devletine milletine sadık, benliğini ve dilini koruyan, ordu-millet geleneğine bağlı "Türk" tasviri aynı zamanda ideal yurttaşın yapacaklarını ve yapmayacaklarını tasvir eden bir anlatı sunmaktadır. Bunun için geçmişin de bu değerler doğrultusunda yaşandığının betimlenmesi gerekmektedir. Tarihsel bütünlük içerisinde Türklerin tarih boyunca var olduğu ve bu varlıklarını belirtilen değerlere, yani adetlerine, borçlu oldukları vurgulanmaktadır. Adetleri ve yaratılışlarının özelliğinden yüce oldukları, doğal olarak bunları korudukları ve sadık kalındığı sürece varlıklarının devam edeceği vurgulanmaktadır. Bu tarihsel inşa ile ideal yurttaş tipi şekillenmekte ve nasıl bir devlet-yurttaş ilişkisi olacağı projelendirilmiş olmaktadır. Böylelikle tarih bilimi siyasetin ya da siyasi iktidarın bir aracı haline gelmiş olur (Üstel, 2005, s.174-176).

Erken Cumhuriyet sonrasında da tarih yazımının ve eğitimde öğretilen tarih siyasi etkenlere göre değişiklikler göstermiştir. Kemalist düşünceye sahip kişilerin siyaseten güçlü oldukları dönemlerde İslam ve Osmanlı'ya daha az yer verilmiş,

muhafazakarların güçlü oldukları dönemlerde ise durum tersine dönmüştür (Altın, 2019, s.1504). Böylelikle toplumsal hafıza, egemen gücün istediği değerler, yargılar, ötekilerle ilgili normlara ilişkin imgeler sistematik olarak okullar aracılığıyla nesillere aktarılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2017, s.372).

Halkın geçmişle kurduğu bağı iktidarlar kendi ideolojik yaklaşımına uygun tarihsel anlatıyla yapmaya çalışmışlardır. Ancak kurucu ideolojide ve Erken Cumhuriyet Dönemi'nde geçmişle olan bağda Osmanlı geri plana itilerek Türk milletinin ulusal kimliğini yüceltici bir tarih yazımıyla medeniyetin kurucusu olduğu düşüncesi hakim kılınmıştır.

4. SONUÇ

Osmanlı'nın son dönemlerinde oluşturulmaya çalışılan millet bilincinin asıl amacı mevcut idari yapı etrafında halkı toplamak ve dış dünyaya paralel bir millet inşa edebilmektir. Tarih yazımı bu doğrultuda kullanılmış ve en az zararla içine düşülen durumdan nasıl kurtulması gerektiğinin yolları aranmıştır. Bunun için mevcut sınırları ve halkın çoğunluğunun Osmanlı Devleti'ne bağlı kılınabilmesini sağlayacak yani en az zararı verecek düşünce akımları benimsenmiştir. Devlet içerisinde yaşayan halkların Batıdan etkilenerek milli devlet oluşturmak istemelerinin önüne geçmek reformların temel hedefi olmuştur. Tarih yazımı ise ortak bir geçmiş yaratmak için değişen düşünce akımlarına paralel değişikliğe uğramış ve bir araç olarak kullanılmaya çalışılmıştır. Osmanlı'nın klasik öğretiden modern öğreتيye dönüşümü zorunlulukla ortaya çıkmış ve bu durum elbette hemen karşılık bulmamıştır. Bunun için altyapının ve kadroların oluşması zaman almıştır. Modern öğreتيyle yetişen son Osmanlı aydınları ve devlet kadroları Cumhuriyet'in altyapısını oluşturan kadrolar olacaktır. Tarihsel yanlışlardan biri Cumhuriyet'in kuruluş ve oluşum aşamasında Osmanlı'dan devralınan mirası yok saymak ve yoktan var edilen bir devlet oluşturulmuş olduğudur. Oysa ki Cumhuriyet kadrolarını yetiştiren tam olarak Osmanlı'nın modern öğretisiydi. Tarihsel anlatı ve tarih yazımı, boşluk kabul etmeyeceği gibi süreklilik arz etmek zorundadır. Eğer Osmanlı yok sayılırsa tarihsel kopukluk ortaya çıkacak ve geçmişin kutsallığının sekteye uğramasına sebep olacaktır. Cumhuriyet'in kuruluş aşamasında Osmanlı'yı yüceltmek yıkılmakta olan devletin yerine kurulacak Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasını belki gereksiz kılacaktı. Ancak tarihsel olarak dönemi anlamlandırdıktan sonra bu sonuca varmak gerekir. Bu bağlamda Cumhuriyet'in ilk yıllarında tarih yazımının temel sorunlarından biri Osmanlı'nın nasıl yansıtılacağıyla ilgiliydi. Çünkü tarih yazımında geçmişin kusursuz ve yüceliğinde kuşku duyulmaması gerekmektedir.

Tarih anlatısında ve yazımında Osmanlı'yla ilgili tartışmalar bu bağlamda halen devam etmektedir.

Cumhuriyet döneminde temel sorunlardan biri milli kimliğin inşası olmuştur. Milli kimliğin temel işlevi ise ortak tarihi olan ve ortak kadere inanan bir millet yaratmaktır. Resmi tarih yazımının temel sorunu, milleti oluşturan değerlerin nasıl işleneceği ve geçmişin kutsallığından şüphe edilmeyecek bir metin oluşturabilmesidir. Bu bağlamda Batı örnek alınmış ve milliyetçilik akımıyla beraber oluşturulan ulus inşası süreci Türk resmi tarih yazıcılığını yöntem ve içerik olarak etkisi altına almıştır.

Kurtuluş Savaşının kazanılmasıyla birlikte sınırların netleşmesi ve bunu takiben Cumhuriyet'in ilanı halkı bir arada tutacak değerlerin neler olacağı sorunsalıyla devleti karşı karşıya bırakmıştır. Özellikle Kurtuluş Savaşında halkı savaşa götüren değerler arasında modern yönetim veya düşüncenin arka plana ittiği dini değerlerin ağırlığı yüksektir. Dini değerlerin yerini modern yönetimde dünyevi alan almıyordu. Din ise oluşturulan dünyevi değerleri kutsallaştıran bir role dönüştürülmüştür. Dünyevi olanın çıkış noktası "ırk" olmuştur. Dolayısıyla ırkın kutsal ve yüce olması tarihsel bütünlük içerisinde verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda resmi tarih yazıcılığı bunu verirken kutsiyetini tamamlayan din olmuştur.

Ulus inşasında ve yurttaş oluşturma ve eğitiminde resmi tarih yazıcılığına ciddi bir görev düşmekle birlikte tarih yazımı ulus inşasında tek başına yeterli değildi. Ancak en fazla başvuru ve faydalanılan araçların başında yer almaktaydı. Bunun için sistemli ve tutarlı bir tarih yazımı ulus inşasının iskeletini oluşturmaktaydı. Okullarda tarih eğitiminin verilmeye başlanması, ortak hafıza ve tarih bilinci üretimi ile sürdürülebilir toplum yaratılmak istenmiştir. Cumhuriyetin ilk dönem resmi tarih yazıcılığı içeride bu amaçlar doğrultusunda oluşturulmuş ve bunun için ilk olarak sosyoloji alanından faydalanmıştır. Daha sonra dış etkenlerinde etkisiyle üstün ırk kategorisinde olduğunu kanıtlanmaya çalışılmış antropoloji ve arkeolojik alanlarda resmi tarih yazımının temellendirmesi yapılmıştır.

Resmi tarih yazımının temel sorunsalı ise "Biz Kimiz?" sorusuna verilen cevapların önceliklerini belirlemektir. Tarihsel olarak verilen cevaplar değişmekle birlikte modern dünyada bizi biz yapan değerler tarihsel geçmişimiz ve kader birliğimizden geçmektedir. Bu doğrultuda oluşturulan resmi tarih yazımı millet oluşturmaya yönelik olması ile siyasi rol üstlenmiş ve tarihte olmuş olanla değil olması gerekenle yazılmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

Research Problem: With the emergence of nation states after the French Revolution, the transformation of states changed accordingly and nations began to recognize the right to self-determination. In Turkey, with the proclamation of the Republic, the nation-state model was adopted after the Ottoman Empire and the construction of a national identity was tried to be realized. Faced with many internal and external problems since its foundation, the Republican administration has been engaged in a serious struggle to realize the transformation of the state and society. The Republic of Turkey was established in a multi-ethnic geography, and the construction of a national identity in accordance with the founding ideology has been one of the most fundamental problems. The most important task in the construction of national integrity and identity is to create a nation that believes in a common future through a systematic and consistent historiography, equipped with common values and historical integrity that will keep the society together. At a time when Turkey was struggling to solve the identity problem internally and racial categorization externally, it used the writing of official history to solve these problems.

Research Question: In this study, the Early Republican Period in Turkey was evaluated by seeking answers to the questions “What is the role of official historiography in the construction of national identity and why is official historiography needed?”

Literature Review: In the study, literature review was conducted and relevant books, scientific articles and periodicals were examined. Within the scope of the subject, historiography in the historical process was investigated and the necessity of official historiography and its connection with national identity were revealed.

Methodology: This study was created using a qualitative research model. All publications used in the study were obtained and evaluated using the literature review technique.

Results and Conclusion: After the establishment of the Republic of Turkey, the period until the 1950s was defined as the Early Republic and the most important problem in this period was the construction of national identity. In this context, the official history created was tried to be written for the construction of the nation by taking Western countries as an example. For this, a systematic and consistent history writing constituted the skeleton of the construction of the nation. It was aimed to start history education in schools and to create a sustainable

society with common memory and historical awareness. The official history writing of the first period of the Republic was created in line with these purposes and was first used in the field of sociology. Later, with the influence of external factors, it was tried to prove that it was in the category of superior race and the foundation of official history writing was made in the fields of anthropology and archaeology. The basic problem of official history writing is to determine the priorities of the answers given to the question of “Who Are We?” Although the answers given historically change, the values that make us who we are in the modern world are based on our historical past and our common destiny. In this direction, the official history writing created took on a political role as it was aimed at forming a nation and was written not with what happened in history but with what should have happened.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları: Onur ÇELİK, çalışmanın tamamında tek başına katkı sunmuştur.

Çıkar Beyanı: Yazarlar ya da herhangi bir kurum/ kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: The authors declare that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the Journal of Public Administration and Policy has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Author Contributions: Onur ÇELİK has contributed to all parts and stages of the study.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the authors and/or any institution.

KAYNAKÇA

- Akbulut, U. (2022). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkçülük ve Türk Tarih Yazıcılığı. *Düşünce Dünyasında Türkiz*. 6(34), 151-168.
- Akman, Ş.T. (2011). Türk Tarih Tezi Bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi Resmî Tarih Yazımının İdeolojik ve Politik Karakteri. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1) 2011, 80-109.
- Aktürk, Ş. (2006). Etnik kategori ve Milliyetçilik: Tek-Etnili, Çok-Etnili ve Gayri-Etnik Rejimler, *Doğu-Batı*, 9(38), 23-53.
- Altın, M. (2019). Kemalizm ve Muhafazakârlık Arasında Türkiye'de Eğitim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 18(71), 1497-1510. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.17755/esosder.546774>
- Apaydın, D. ve Özakman, İ. (2019). Erken Cumhuriyet Döneminde Kısa Ömürlü Edebiyat Dergileri. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*. 3(1), 14-30. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.34083/akaded.547331>
- Arık, E. (2015). "Birtakım Muğlak Ziya Oyunları": Milli Mücadele'de Ziya Gökalp ve Durkheim Sosyolojisine Yönelik Eleştiriler ve Dergâh Dergisi. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*. 3(28), 0-165. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.16917/sd.49010>
- Ateş, A. (2017). Türkiye Cumhuriyetinde Erken Dönem Tarih Yazımı. *Akademik İzdüşüm Dergisi*. 2(3), 21-34.
- Bayraktar, Ö. (2012). Güneş Dil Teorisi: "Batı" ve "Türk" Arasındaki Sınırı İdare Etmek. *Spectrum: Journal of Global Studies*, 4(2), 137-149.
- Beratlı, N. (2006), Bilim mi- Sanat mı- Propaganda mı? Tarih Nedir?. *Kıbrıs Yazıları*, 3, 3-20.
- Caymaz, B. (2007), *Türkiye'de Vatandaşlık Resmi İdeoloji ve Yansımaları*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çapa, M. (2002), Cumhuriyet in İlk Yıllarında Tarih Öğretimi. *Atatürk Yolu Dergisi*. 8(29), 39-55. Erişim Adresi: https://doi.org/10.1501/Tite_0000000266.
- Çatalbaş, A. Ü. (2022). Militarism and Military Discourse in the Creation of a Nation: The Example of Turkish Modernization. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(3), 1003-1011. <https://doi.org/10.18506/anemon.1096724>
- Demircioğlu, İ. H. (2012). Osmanlı Devleti'nde Tarih Yazımının Tarih Öğretimi Üzerine Etkileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(193), 115-125.

- Durgun, Ş. (2014). *Ulus İnşası ve Milliyetçilik*. Ankara: Binyıl Yayınevi.
- Erdoğan, B. ve Akın, B. A. (2023). Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosunun Oluşum Sürecinde Resmi Tarih Yazımı ve Kimlik Problemi. *Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 5(2), 436-454. <https://doi.org/10.58608/augfsd.1358934>
- Ergönül, E. ve Koca, B. (2017). Erken Cumhuriyet Dönemi Resimlerinde Kadın İmgesi: Modernleşme ve Milliyetçilik. *Art-E Sanat Dergisi*. 10(20), 761-786. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.21602/sduarte.331487>
- Ersanlı, B. (2006). İktidar ve Tarih, Türkiye’de “Resmi Tarih” Tezinin Oluşumu (1929-1937). (2. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınlar.
- Gür, F., ve Evren, A. (2015). Erken Cumhuriyette Siyaset, Propaganda, Sanat ve Ulusun İnşası. *Sosyoloji Dergisi*. (31), 135-173.
- Hobsbawn, E.J., (2017), *Milletler ve Milliyetçilik*, (O. Akınhay, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kaya, S. (2014). *Endokrinasyon ve Türkiye’de Toplum Mühendisliği*. İstanbul: Nirengi Kitap
- Korkmaz, T. (2023). Cumhuriyetin Kuruluş Dönemi’nde Resmî İdeoloji ve Türk Tarih Tezi’ne Alternatif Bir Yaklaşım: Atsız Mecmua. *Akademik Hassasiyetler Dergisi*, 10(Cumhuriyet Özel Sayısı), 642-669. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.58884/akademik-hassasiyetler.1349235>
- Smith, Anthony D., (2017), *Milli Kimlik*. (B. S. Şener, Çev.) İstanbul:İletişim Yayınları.
- Tayanç, M. ve İnce, A. (2020). Türk Ulusal Kimliğinin İnşasında Güneş Dil Teorisinin Rolü ve Önemi. *İmgelem*, 4(6), 19-39.
- Tekeli, İ. (2007). *Küreselleşen Dünyada Tarih Öğretiminin Amaçları Ne Olabilir?*. Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları. S. Özbaran (Ed). Buca Sempozyumu. (34-42). İçinde. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Temel, F. (2020). Türkiye’de Cumhuriyet Vatandaşının İnşasında Basın. *Selçuk İletişim*. 13(2), 409-437. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.18094/josc.699352>
- Üstel, F. (2005), “*Makbul Vatandaş’ın Peşinde - II. Meşrutiyet’ten Bugüne Türkiye’de Vatandaş Eğitimi*”, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yiğit, A. A. (1999). Eğitim ve Kültür Açısından Atatürk’ün Getirdiği Modelin Fikrî Temelleri ve Hedefleri. *Erdem*, 11(33), 1037-1047.
- Yıldırım, T. ve Şimşek, A. (2017). Erken Cumhuriyet Döneminde “Biz’in İnşası: Tarih Ders Kitapları Üzerine Bir Değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 37(1).